

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

ТИМОФІЙ ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ

УДК 342.951:336.71:347.734(477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА СТАБІЛЬНОСТІ
БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2025

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник

доктор юридичних наук, професор

Кобко Євген Васильович,

Національна академія внутрішніх справ,

професор кафедри управління та адміністрування

навчально-наукового інституту права та психології

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Сорока Лариса Володимирівна,

Громадська організація

«Інформаційно-аналітичний центр «Сучасне аерокосмічне право»»,

голова

доктор філософії в галузі права

Бобрішова Лілія Володимирівна,

Дніпровський державний університет внутрішніх справ,

т.в.о. начальника відділу забезпечення якості освіти

Захист відбудеться «8» березня 2025 р. о 9⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.503.01 у Науково-дослідному інституті публічного права за адресою: 03037, м. Київ, проспект Повітряних Сил, 31

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

Автореферат розісланий «7» лютого 2025 р.

Учений секретар

спеціалізованої вченої ради

К. М. Куркова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Новою віхою суспільного розвитку стала потреба у формуванні політик, практик і технологій на основі балансування економічних, соціальних та екологічних цілей. Таке усвідомлення прийшло на зміну усталеній догмі споживчого підходу до природних ресурсів, які мають тенденцію до виснаження та обмеження здатності відновлюватися. Саме тому «сталість», «стабільність», «стійкість», «збалансованість» є основними категоріями наукового та законодавчого обігу, до ідейно-концепційної складової яких відносять три основні постулати – достатність, безперервність і відповідальність.

Стабільна банківська система є ключовим елементом фінансової безпеки держави, що забезпечує довгостроковий економічний розвиток і захист від кризових явищ. Україна обрала шлях підтримки фінансової стабільності й запобігання кризам у банківському секторі, проголосивши намір забезпечити його сталий розвиток. Однак з огляду на наявність значних економічних ризиків, сучасний стан безпекового середовища загалом і досі наявну невизначеність ЄС щодо членства України, досить складно назвати процес досягнення цих цілей легким або швидким.

У зв'язку з цим особливої значущості набувають питання організаційної та функціональної складових адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України, адже регуляторні основи для функціонування банківського сектору, що сприяють стійкому економічному зростанню, забезпеченню прозорості банківських операцій, захисту прав споживачів, зміцненню довіри до банківської системи та інтеграції міжнародних стандартів регулювання, – це не лише актуальне завдання сьогодення, а й необхідна умова для забезпечення економічної безпеки держави.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Представлена до аналізу проблематика є досить актуальною, що підтверджується відсутністю в межах сучасних наукових досліджень її комплексного представлення. Однак вона тісно пов'язана з тематикою розкриття особливостей функціонування та розвитку банківської системи України. Наприклад, І. Громницька визначила засади управління ліквідністю банківської системи України в умовах циклічного розвитку економіки (Київ, 2024), А. Лагно схарактеризувала процедури розпізнавання загроз і усунення ризиків у забезпеченні фінансової безпеки банківської системи України (Львів, 2023), Б. Федорущенко розкрив особливості формування системи забезпечення фінансової безпеки банківського сектору України (Львів, 2023), О. Драчевська описала зміст адміністративно-правового регулювання банківської системи в Україні (Київ, 2021), К. Далгич виявила інституційні засади розвитку банківської системи України (Львів, 2021), І. Благун дослідив стійкість банківської системи України в умовах турбулентності фінансового ринку (Івано-Франківськ, 2021), Н. Руцишин описала реалізацію потенціалу банківської системи в забезпеченні структурного реформування економіки України (Львів, 2021), Н. Погореленко визначила науково-методологічні засади забезпечення фінансової стабільності банківської системи України (Київ, 2019). Крім того, низка праць присвячені засадам сталого розвитку України за різних контекстів. Зокрема, О. Дуванова описала кооперацію як фактор сталого розвитку територіальних громад

в умовах децентралізації (Суми, 2024), В. Чечотка виявив особливості трансформації системи публічного управління сталим розвитком в умовах глобалізації (Київ, 2024), А. Кузьмич дослідила організаційно-правові засади залучення самоврядних організацій до процесів сталого розвитку територій (Київ, 2024), К. Боднар розкрила механізми державного управління сталим розвитком регіонів України (Харків, 2024), К. Михайлова виявила економіко-організаційні засади сталого розвитку міста в цифровій економіці (Харків, 2024), Д. Сердюк описав фінансові інструменти сталого розвитку України (Чернігів, 2024), А. Лисачок визначила механізми управління інвестиційною безпекою держави в умовах сталого розвитку (Львів, 2023), О. Сабіщенко схарактеризував особливості управління енергозабезпеченням сталого регіонального розвитку з використанням гібридних систем альтернативних джерел енергії (Київ, 2023).

Варто зауважити, що більшість учених досліджували порушені питання з точки зору розвитку економічних процесів. Тому джерельною базою для вивчення порушених питань слугували також праці таких науковців, як В. Авер'янов, А. Арістова, Л. Бобрішова, Г. Буга, Н. Версаль, М. Власенко, Ю. Гаркуша, Ю. Гаруст, Є. Гетьман, С. Денисюк, О. Джафарова, О. Дзюблюк, М. Дідик, О. Дніпров, Т. Дорошенко, Є. Дуліба, А. Замрига, Н. Кантор, О. Кобзар, Є. Кобко, В. Коваленко, Ю. Крегул, В. Курило, І. Курило, К. Куркова, Г. Мазур, А. Манжула, Ю. Мех, В. Мирончук, Л. Миськів, І. Науменко, В. Оксінь, В. Приходько, О. Радченко, О. Резнік, Р. Сербин, Є. Соболюк, Л. Сорока, Т. Стечишин, О. Чернишова, А. Чорновол, О. Чуб, А. Чубенко, З. Чуйко, Р. Шаповал, О. Шарук, К. Шкарупа та багатьох інших.

Отже, значущість і логічно незавершене опрацювання вказаної проблематики в адміністративно-правовій літературі зумовили актуальність цього дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження узгоджується з основними положеннями Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII; Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015; Плану заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 4 березня 2015 року № 213-р; Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 526-р; Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392; Стратегії кібербезпеки України, затвердженої Указом Президента України від 26 серпня 2021 року № 447/2021; Концепції забезпечення національної системи стійкості, затвердженої Указом Президента України від 27 вересня 2021 року № 479/2021 та плану заходів з її реалізації до 2025 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2023 року № 1025-р; Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки та плану заходів з її реалізації, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1805-р; Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року, затвердженої рішенням Правління Національного банку України від 29 серпня 2023

року № 299-рш. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390).

Мета і завдання дослідження. *Мета* роботи полягає у визначенні, розкритті, уточненні та перегляді змісту й сутності адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України, формуванні практичних рекомендацій щодо оптимізації його функціональності.

Для досягнення поставленої мети в дисертації потрібно виконати такі *завдання*:

- визначити поняття, сутність сталого розвитку та стабільності банківської системи як об'єкта адміністративно-правового регулювання;
- схарактеризувати адміністративно-правовий механізм як один з різновидів державного регулювання сталого розвитку та стабільності банківської системи;
- розкрити мету, завдання та функції адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи;
- проаналізувати нормативно-правовий масив адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи та визначити місце в ньому адміністративного законодавства;
- висвітлити адміністративно-правовий статус суб'єктів, що забезпечують сталий розвиток і стабільність банківської системи України;
- визначити адміністративно-правові інструменти забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України;
- схарактеризувати адміністративні процедури забезпечення сталого розвитку й стабільності банківської системи України;
- з'ясувати особливості здійснення контролю за утворенням і функціонуванням банківської системи України;
- окреслити шляхи вдосконалення адміністративно-правового механізму сталого розвитку та стабільності банківської системи України з урахуванням євроінтеграційних процесів.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері організації та здійснення адміністративно-правового забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України.

Предмет дослідження – адміністративно-правовий механізм забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України.

Методи дослідження. Досягненню мети й розв'язанню завдань, що поставлені перед цим дослідженням, сприяло використання таких методів наукового пізнання: *абстрагування*, який дав змогу виокремити ключові поняття порушеної проблематики (наприклад, «сталий розвиток», «стабільність», «банківська система», «адміністративно-правовий механізм» тощо) (розділи 1–3); *формально-догматичний* метод, що загалом забезпечив можливість аналізу юридичних норм щодо заявленого наукового інтересу (розділи 1–3); *аналізу й синтезу*, що дозволили здійснити розгляд складових досліджуваного механізму як самостійних, так і в якості системи (підрозділи 1.2, 1.3, 2.1, 2.2); *індукції та дедукції*, які сприяли можливості виокремлення загальних і конкретних особливостей сталого розвитку та

стабільності банківської системи як об'єкта адміністративного-правового регулювання (підрозділ 1.1), адміністративно-правового механізму як одного з різновидів державного регулювання у цій сфері (підрозділ 1.2), а також його складових (розділ 2); *ідеалізації*, що забезпечив можливість виокремити позитивні аспекти процесів забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи (підрозділ 1.1), цифровізації фінансового сектору (підрозділ 2.2), а також оптимізації відповідного адміністративно-правового механізму (підрозділ 3.2); *групування*, який був використаний для класифікації нормативно-правових актів (підрозділ 1.4), суб'єктів, що забезпечують сталий розвиток та стабільність банківської системи України (підрозділ 2.1), адміністративних інструментів та процедур здійснення цієї діяльності (підрозділи 2.2, 2.3), а також способів її оптимізації (розділ 3); *системно-функціональний* метод, що дозволив визначити мету, завдання та функції досліджуваного механізму (підрозділ 1.3), а також простежити зміни вітчизняного законодавства в процесі вдосконалення його складових (підрозділи 1.4, 3.1); *метод кількісного та якісного аналізу*, який став основою для проведення оцінки ефективності заходів, пов'язаних із забезпеченням сталого розвитку та стабільності банківської системи України (підрозділ 2.3, розділ 3). Також широке застосування мали *логічний підхід*, методи *моделювання*, *формалізації*, *аксіоматичний* та *формально-логічний* (розділи 1–3).

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є одним з перших досліджень у межах науки адміністративного права, у якому розкрито юридичну природу адміністративно-правового механізму сталого розвитку та стабільності банківської системи України, надано оцінку сутнісних ознак і характерних особливостей його сильних і слабких сторін, а також визначено напрями вдосконалення адміністративного законодавства в цій сфері. За результатами проведеного аналізу сформульовано наукові положення та висновки, запропоновані особисто здобувачем. Основні з них такі:

вперше:

– сталим розвитком і стабільністю банківської системи запропоновано вважати організований простір функціонування ринку банківських послуг та його регуляторного середовища, що характеризується балансом між екологічними, економічними й соціальними факторами, який забезпечує збалансованість, адаптивність і стійкість банківських установ та механізмів реалізації ними своїх функцій, їхню здатність до оперативного реагування на вплив зовнішніх і внутрішніх загроз економічній безпеці, а також якість, доступність банківських продуктів, що задовольняють потреби споживача;

– обґрунтовано, що для досягнення Глобальних цілей сталого розвитку в банківській системі Україна має впровадити інноваційні адміністративно-правові інструменти, а саме: 1) розробити й імплементувати нормативно-правові акти, які зобов'язують банки інтегрувати екологічні, соціальні та управлінські ризики у свої бізнес-моделі; 2) запровадити стандарти звітності щодо сталого розвитку, таких як GRI, SASB або CSRD, що забезпечує прозорість діяльності банків та їх підзвітність перед зацікавленими сторонами;

– визначено тривекторну систему способів удосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської

системи України, яка передбачає: 1) посилення факторів стійкості (підвищення ефективності чинного законодавства, створення ефективних механізмів участі приватного сектору в процедурах розроблення та реалізації програм розвитку банківського сектору, оптимізації координаційних процедур і впровадження нових передових практик запобігання ризикам кібербезпеки банківського сектору тощо); 2) оптимізацію інституційного компонента щодо окремих питань діяльності Національного банку України (впровадження ефективних інструментів протидії ризикам банківського сектору); 3) інтегрування до ринку ЄС (удосконалення ризикорієнтованого підходу, розвиток фінансової інклюзії, підвищення фінансової грамотності населення тощо);

удосконалено:

– систему складових адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи, яка передбачає: 1) нормативний блок, представлений результатами здійсненого нормативно-правового регулювання у сфері забезпечення сталого розвитку й стабільності банківської системи; 2) структурний блок, що відображає особливості адміністративно-правових відносин у сфері сталого розвитку та стабільності банківської системи; 3) інституційний блок як репрезентацію системи суб'єктів здійснення процедур забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи; 4) інструментальний блок, представлений системою заходів впливу у сфері забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи; 5) концептуальний блок, який охоплює принципи забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи; 6) функціональний блок, що передбачає процедури забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи, зокрема контрольо-наглядового характеру;

– наукову думку в контексті розвитку знань про етапи становлення законодавства у сфері забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України з відомих раніше шести з розширенням до дев'яти, останні з яких є прямою репрезентацією його трансформацій під виклики та потреби сьогодення;

– науковий підхід до використання категорії «контроль», яка може застосовуватись для: 1) вивчення достатності й актуальності нормативно-правового забезпечення питань регулювання процедур створення та функціонування банків в Україні; 2) вивчення ефективності повноважень органів влади, особливостей їхньої реалізації як органів контролю за станом фінансового розвитку України; 3) аналізу прийнятих рішень і застосованих заходів, спрямованих на попередження кризових явищ у фінансовому секторі, зокрема забезпечення стабільності банківського сектору;

отримали подальший розвиток:

– теоретичні положення щодо необхідності формулювання чітких бажаних для отримання результатів під час планування процедур забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи, зокрема в контексті фінансової системи, а саме: забезпечення сталого економічного розвитку, підвищення добробуту громадян та зміцнення національної безпеки шляхом ефективного управління фінансовими ресурсами, сприяння інклюзивності, упровадження інноваційних технологій, підтримки прозорості й довіри між усіма учасниками фінансового ринку;

– твердження про те, що адміністративно-правовий статус суб'єктів, які забезпечують сталий розвиток і стабільність банківської системи України, диференціює їхню роль у процедурах реалізації відповідних заходів, надаючи їм право на здійснення регуляторної діяльності, наглядових функцій, контрольних і санкційних повноважень, об'єднуючи їх у єдину систему;

– інтерпретаційні характеристики терміна «адміністративні процедури забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України», який визначено як систему послідовно здійснюваних дій, учинення яких є обов'язковим для виконання функцій і повноважень суб'єкта її застосування та спрямованих на врегулювання: 1) поведінки суб'єктів банківської діяльності; 2) питань реалізації регуляторних, захисних, антикризових та інших заходів.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані й аргументовані в дисертаційному дослідженні висновки, теоретичні положення та конкретні пропозиції використовуються та можуть бути використані у:

– *науково-дослідній сфері* – для подальшого наукового вивчення теоретико-методологічних проблем науки адміністративного права (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *освітньому процесі* – під час розроблення та викладання навчальної дисципліни «Адміністративне право та процес: доктринальні та практичні проблеми» (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *практичній діяльності* – для вдосконалення чинного адміністративного законодавства щодо оптимізації процедур здійснення адміністративно-правового забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України.

Апробація матеріалів дисертації. Підсумки розроблення проблеми загалом, окремі її аспекти, одержані узагальнення та висновки оприлюднено на трьох міжнародних науково-практичних конференціях: «Інноваційні підходи до реформування сучасного законодавства» (м. Київ, 20–21 квітня 2023 року), «Реформування українського законодавства: проблемні питання та шляхи їх вирішення» (м. Київ, 7–8 лютого 2024 року), «Актуальні проблеми імплементації наукових досягнень у практичну діяльність» (м. Київ, 4–5 червня 2024 року).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 210 сторінок. Робота містить список використаних джерел з 225 найменувань на 25 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації; визначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами; окреслено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів; наведено дані про апробацію результатів дослідження, структуру й обсяг дисертації.

Розділ 1 «Загальноправова характеристика адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи

України» складається з чотирьох підрозділів, у яких розкрито базові теоретико-правові аспекти порушеної проблематики.

У підрозділі 1.1 *«Поняття, сутність сталого розвитку та стабільності банківської системи як об'єкта адміністративно-правового регулювання»* розкрито специфіку означеного кола правовідносин задля можливості обґрунтування висновку про їх належність до сфери регулювання норм адміністративного права.

Банківською системою визнано сукупність фінансових установ банківського типу, які функціонують у межах території певної держави або економічного простору, виконуючи завдання зі зберігання, обігу, кредитування та регулювання грошових ресурсів. Вона є ключовою складовою фінансової інфраструктури та забезпечує стабільність економіки, зокрема через виконання таких функцій: 1) акумулювання вільних коштів фізичних та юридичних осіб для їх подальшого використання в економіці; 2) надання фінансування підприємствам, урядам і споживачам для розвитку бізнесу, реалізації проектів та підтримання життєвих потреб; 3) забезпечення обслуговування фінансових операцій, розрахунків і переказів; 4) управління емісією грошей, їх обігом і регулювання грошово-кредитної політики.

Зауважено, що з позиції об'єкта адміністративно-правового регулювання банківська система України може розглядатись як через призму єдності, так і дихотомії. Зазначене пов'язано з її поділом на два рівні, де перший представлений Національним банком, що здійснює державне регулювання діяльності банків, а другий – іншими банками та філіями іноземних банків, що надають банківські та інші фінансові послуги.

З'ясовано, що основні нормативно-правові акти сфери розвитку фінансового сектору України оперують категоріями «сталий розвиток», «забезпечення фінансової стабільності». Розкрито зміст зазначених категорій. Встановлено, що терміни «сталий розвиток» (sustainable development) і «стійкий розвиток» (durable or resilient development) часто використовують як синоніми. На підставі визначення їх характеристик констатовано, що сталий розвиток як відповідний процес, зосереджується на задоволенні поточних потреб без шкоди для майбутніх поколінь, натомість стійкий розвиток приділяє більшу увагу здатності підтримувати та відновлювати основні функції систем у разі настання кризи. Причому обидві концепції є важливими для комплексних стратегій розвитку, які забезпечують довгострокову життєздатність та адаптивність банківської системи.

Підрозділ 1.2 *«Адміністративно-правовий механізм як один з різновидів державного регулювання сталого розвитку та стабільності банківської системи України: поняття й особливості»* присвячений висвітленню заявлених питань.

Доведено, що адміністративно-правовий механізм є категорією теоретичного змісту, зміст і сутність якої є варіативним. Висунуто припущення про можливість виокремлення з-поміж способів здійснення державного регулювання сталого розвитку та стабільності банківської системи досліджуваній механізм, адже він об'єктивує наявність і практичне втілення системи адміністративно-правових засобів впливу на банківську систему, щоб забезпечити безперебійність функціонування її складових та окремо – стабільність, якість і доступність пропонованих ними послуг.

До таких засобів віднесено: 1) нормативно-правове регулювання (прийняття законів, постанов, інструкцій і нормативно-правових актів, які визначають порядок діяльності банків, встановлюють вимоги до капіталу, ліквідності, звітності та інших аспектів банківської діяльності в Україні); 2) дозвільно-реєстраційне регулювання (передбачає процедури державної реєстрації юридичної особи, отримання ліцензії на здійснення банківської діяльності, тим самим отримання статусу банківської установи (надавача банківських послуг), контроль за дотриманням умов ліцензування та відкликання ліцензії в разі виявлення порушень); 3) банківський нагляд (передбачає вивчення діяльності кожного зареєстрованого банку України та їхніх філіалів закордоном (платоспроможність, ліквідність, стійкість тощо), зокрема стосовно наявності ризиків і визначення перспектив розвитку); 4) забезпечення ліквідності банків (здійснюється в порядку, визначеному Положенням про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи); 5) застосування санкцій і заходів впливу за порушення законодавства (наприклад, у сфері реклами банківських послуг або валютного чи банківського законодавства, законодавства з питань захисту критичної інфраструктури), призначення тимчасових адміністрацій для управління проблемними банками; 6) забезпечення захисту вкладників у разі банкрутства банків через управління системою гарантування вкладів фізичних осіб, у тому числі регулюючи діяльність Фонду гарантування вкладів фізичних осіб; 7) антикризове управління (запровадження спеціальних заходів у разі економічних криз чи воєнного стану, таких як стабілізаційні кредити, державна підтримка або реорганізація банків); 8) інформаційну та просвітницьку діяльність з метою забезпечення прозорості банківської діяльності (публікації звітності й аналітичних даних, проведення роз'яснювальної роботи серед громадян і банківських клієнтів щодо їхніх прав та обов'язків тощо); 9) забезпечення дотримання банківської таємниці (встановлення чітких норм щодо обсягу інформації, що належить до банківської таємниці, визначення кола осіб і організацій, які можуть мати доступ до цієї інформації виключно за встановленою процедурою (наприклад, судовим рішенням), розроблення політик конфіденційності й інструкцій для співробітників, забезпечення технічного та фізичного захисту даних (захищені сервери, шифрування інформації тощо).

У підрозділі 1.3 «Мета, завдання та функції адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку й стабільності банківської системи України» схарактеризовано організаційний аспект досліджуваного механізму.

Метою адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи визнано створення ефективної нормативно-правової та організаційної основи для функціонування банківського сектору, яка сприятиме стійкому економічному зростанню, забезпеченню прозорості банківських операцій, захисту прав споживачів, зміцненню довіри до банківської системи й інтеграції міжнародних стандартів регулювання.

Визначено, що завдання адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи об'єктивуються через низку актів законодавства, які встановлюють правила й особливості діяльності, пов'язаної з мінімізацією фінансових ризиків, запобіганням незаконним операціям,

забезпеченням доступності фінансових послуг для населення та бізнесу, а також сприяння впровадженню інноваційних фінансових технологій відповідно до стратегічних цілей сталого розвитку. Зауважено, що всі його завдання мають відповідати двом основним фокусам: «фокусу супротиву» та «фокусу відновлення». Перший фокус спрямований на формування й виконання короткострокових заходів, а другий – середньострокових.

Доведено, що функції адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи слугують своєрідними орієнтирами, які визначають основні напрями діяльності держави у сфері регулювання банківської системи. Вони забезпечують цілісність, узгодженість і послідовність реалізації завдань, конкретизуючи основні напрями й методи, які використовуються для цього. У зазначеному контексті виокремлено такі функції: 1) регуляторну, що виявляється в нормативному й організаційному контексті; 2) контрольно-наглядову, яка забезпечує можливість здійснення як завчасної превенції, так і реалізації заходів впливу; 3) гарантійну, що передбачає можливість учасникам банківських правовідносин мати впевненість у передбачуваності їхнього розвитку, належній реалізації своїх прав та обов'язків, а також їх здатності активізувати захисні механізми в разі загроз стабільності банківської діяльності чи порушення прав споживачів; 4) соціальну, яка пов'язана з наявністю вимог до діяльності представників банківської системи, основоположною з яких є забезпечення публічного запиту на якісні банківські послуги; 5) коригувальну, що передбачає можливість уповноважених суб'єктів змінювати або уточнювати основні параметри, положення чи підходи до забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи у випадках відхилення від встановлених норм або цілей та залежно від потреб сьогодення; 6) інформаційну, яка, з одного боку, виконує завдання щодо збору й обробки інформації для її подальшого використання, зокрема в планово-стратегічних цілях, а з іншого – передбачає формування інформаційного продукту, що має просвітницьке спрямування.

Підрозділ 1.4 «Нормативно-правовий масив адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України й місце в ньому адміністративного законодавства» присвячено висвітленню сутності порушеного питання.

Визначено, що адміністративно-правовий механізм забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи сформований на основі значного правового масиву нормативно-правових актів, до яких віднесено як базові основоположні законодавчі акти (Конституція України, Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, Стратегія національної безпеки України, Стратегія кібербезпеки України, Концепція забезпечення національної системи стійкості тощо), так і спеціалізовані акти для сфери регулювання та розвитку фінансового сектору, зокрема банківської діяльності в Україні. Зауважено, що група спеціалізованих актів охоплює такі їх різновиди: 1) міждисциплінарні (наприклад, Закон України «Про фінансові послуги та фінансові компанії», яким визначені засади належного функціонування ринку фінансових послуг і діяльності їх надавачів, або Закон України «Про банки і

банківську діяльність», який з-поміж аспектів забезпечення сталого розвитку і стабільності банківської системи регулює також питання участі банку в цивільних відносинах. Ці закони містять як адміністративні, так і господарсько-правові норми, які органічно доповнюють одне одного); 2) суто адміністративні акти (йдеться про масив нормативного матеріалу Регулятора, Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року, Кодекс України про адміністративні правопорушення); 3) інші акти, до яких віднесено інформаційно-аналітичні, статистичні та довідкові матеріали.

Уточнено етапи становлення законодавства у сфері забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України. Особливу увагу присвячено актам, прийнятим у період воєнного стану. З-поміж іншого виявлено, що Правління Національного банку України оперативно та своєчасно зреагувало на зміни безпекового середовища, у зв'язку з чим було прийнято Постанову «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» № 18.

Констатовано, що адміністративне законодавство є базовим інструментом регулювання банківської системи. Воно забезпечує баланс між інтересами держави, банківських установ і громадян, створюючи правові засади для стабільності та розвитку банківської системи, а також сприяючи сталому розвитку економіки України.

Розділ 2 «Елементи адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України» складається з трьох підрозділів, які висвітлюють особливості інституційного, інструментального та функціонального блоків структури досліджуваного механізму.

У підрозділі 2.1 «Адміністративно-правовий статус суб'єктів, що забезпечують сталий розвиток і стабільність банківської системи України» розкрито систему суб'єктів забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України, схарактеризовано їх основні повноваження в досліджуваній сфері.

Зауважено, що система суб'єктів забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України є досить розгалуженою та різноманітною. Підтримано науковий підхід, за якого доречним є виокремлення двох груп представників з цієї та аналогічних систем: а) суб'єкти публічного управління та адміністрування; б) суб'єкти сприяння.

Висвітлено проблематику теоретичного осмислення категорії «адміністративно-правовий статус». Визначено, що адміністративно-правовий статус суб'єктів, що забезпечують сталий розвиток і стабільність банківської системи України, – це сукупність визначальних характеристик, детермінованих наявністю та можливістю до реалізації ними визначених актами законодавства конкретних повноважень щодо виконання завдань адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України.

Розкрито окремі особливості адміністративно-правового статусу Кабінету Міністрів України та Міністерства фінансів України як суб'єктів, що забезпечують сталий розвиток і стабільність банківської системи держави. Схарактеризовано адміністративно-правовий статус Національного банку України, Ради з фінансової

стабільності, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Державної служби фінансового моніторингу. Констатовано, що основне завдання цих суб'єктів полягає в забезпеченні ефективного функціонування банківської системи через застосування механізмів адміністративного регулювання, які включають нагляд, ліцензування, застосування санкцій, а також безпосереднє втручання в разі виникнення кризових ситуацій.

Підрозділ 2.2 «Адміністративно-правові інструменти забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України» присвячено ідентифікації змісту й сутності порушеного питання.

Доведено, що інститут інструментів діяльності представників публічного управління (адміністрування) є досить новим для вітчизняної галузі адміністративно-правових знань. Тому донині відсутніми є чіткі та загальноприйняті підходи щодо визначення терміна «адміністративно-правові інструменти». З'ясовано, що більшість науковців використовує поряд із зазначеним терміном інші – «форми» та «методи». Підтримано науковий підхід, який обґрунтовує вичерпність актуальності означених категорій і необхідність введення до категорійно-поняттєвого апарату сучасної науки категорії «адміністративно-правові інструменти».

Запропоновано розрізняти адміністративно-правові інструменти функціонального призначення, що є способами безпосереднього виконання суб'єктами забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України своїх повноважень (наприклад, моніторинг, застосування заходів впливу, планування, ліцензування банківської діяльності, встановлення вимог, стандартів і правил тощо), та адміністративно-правові інструменти організаційного та координаційного характеру, які включають стандартизовану звітність, співпрацю (зокрема з громадянським суспільством щодо питань сталого розвитку банківської системи), упровадження нових технологій та інноваційних практик тощо.

З'ясовано, що в більшості розвинутих країн уже давно використовується система так званих зелених банків, які можуть бути організовані різними способами, у тому числі як незалежні суб'єкти державного сектора або некомерційні корпорації різних типів. Вони часто створюються, щоб доповнити наявні фінансові установи шляхом залучення та використання приватного капіталу, який інакше міг би бути недоступним для певного сегмента ринку. Констатовано, що зелені банки як адміністративно-правові інструменти можуть бути способом одночасного виконання регуляторної, стимулюючої та координаційної функцій адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України.

У підрозділі 2.3 «Адміністративні процедури забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України» розкрито функціональний блок адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України.

Розкрито наукову думку в контексті ідентифікації термінів «правові процедури» та «адміністративно-правові процедури». З'ясовано, що нормативний і науковий контекст останньої різниться за сутністю та змістом. Запропоновано адміністративні процедури забезпечення сталого розвитку та стабільності

банківської системи України розглядати з позиції широко тлумачення їх юридичної природи.

Визначено, що адміністративні процедури забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України доцільно диференціювати на два базові різновиди. Перша група адміністративних процедур забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України представлена системою процедурних дій, необхідних для прийняття управлінського рішення, що матиме вплив на діяльність відповідного банку чи їхньої групи. До таких віднесено, наприклад, процедуру надання та відкликання банківської ліцензії, процедуру застосування заходів впливу, процедуру екстреної підтримки Національним банком України ліквідності банків.

Другу групу адміністративних процедур забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України іменовано як процедури антикризового регулювання, які передбачають поетапність і регламентованість його здійснення. Більшою мірою вони спрямовані на виявлення, нейтралізацію та запобігання ризикам стабільного функціонування банківської системи, передбачаючи постійний чи ситуативний моніторинг, нагляд та аналіз негативних тенденцій розвитку як банківського сектору загалом, так і окремого його представника, зокрема їхньої групи.

До числа таких віднесено процедури банківського нагляду, раннього реагування регулятора, нагляду за власниками та керівниками банків, оцінки стійкості банків, визначення та нагляду за діяльністю системно важливих банків.

Розділ 3 «Пріоритетні напрями вдосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України» складається з двох підрозділів, у яких висвітлено особливості розвитку адміністративно-правових відносин контрольного типу, пов'язаних з утворенням і функціонуванням банківської системи України, а також запропоновано конкретні способи оптимізації процедур забезпечення її сталого розвитку та стабільності з урахуванням євроінтеграційних процесів.

Підрозділ 3.1 «Контроль за утворенням та функціонуванням банківської системи України» присвячено з'ясуванню правових та організаційних проблем розвитку банківської системи України, зокрема розподілу обов'язку органів влади за реалізацію означеного завдання.

Визначено, що наразі питання розподілу функціональних обов'язків органів влади щодо забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України є питанням подвійного змісту. З одного боку, це сфера відання Національного банку України, який виконує функції регулювання та нагляду за діяльністю банків, а з іншого – парламент, уряд та інші органи державної влади, які беруть участь у формуванні економічної політики, політики сталого розвитку, європейської інтеграції України, захисту критичної інфраструктури тощо, прямо чи опосередковано чинять нормативний вплив на процедури функціонування банківської системи.

Зауважено, що банківський сектор не позбавлений наявності низки правових та організаційних проблем розвитку. Повномасштабне вторгнення росії на територію України є вагомим фактором, що зумовив напружені умови

функціонування банківської системи, проте не єдиним з таких, адже досі відзначається уповільнення економічного зростання. Підтримано науковий підхід, який обґрунтовує виняткове значення облікової ставки Національного банку для аналізу стану розвитку банківської системи України, останні показники якої свідчать про поступове покращення макроекономічної стабільності в країні.

Серед проблем регулювання процедур контролю за створенням та функціонуванням банківської системи України виділено системні (наприклад, необхідність ефективного захисту банківської інфраструктури від хакерських атак або загалом недостатня адаптація українського законодавства до сучасних міжнародних стандартів) і ситуативні (наприклад, ліквідність банківського сектору).

У підрозділі 3.2 «Шляхи вдосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України з урахуванням євроінтеграційних процесів» розкрито способи покращення здійснення адміністративно-правового забезпечення в цій сфері.

Визнано актуальними такі напрями для реформування вітчизняного законодавства та практики його реалізації як: 1) встановлення обов'язкових вимог до розкриття інформації про ESG-фактори, зокрема у фінансовій звітності банків; 2) створення державних програм підтримки зелених банків, які кредитують проекти щодо впровадження відновлюваних джерел енергії або енергоефективні проекти, екологічну модернізацію підприємств та надавати податкові пільги таким банкам; 3) запровадження спеціальних механізмів і стандартів для оцінки та контролю зелених облігацій та інших фінансових інструментів сталого розвитку; 4) створення єдиного реєстру зелених проектів і посилити нагляд за їх відповідністю заявленим стандартам; 5) розроблення національних стандартів звітності щодо сталого розвитку відповідно до міжнародних практик: Глобальна ініціатива звітності (GRI), Рада стандартів бухгалтерського обліку сталого розвитку (SASB) і Цільова група з питань розкриття фінансової інформації, пов'язаної з кліматом (TCFD); 6) упровадження обов'язкової звітності щодо соціальної відповідальності та сталого розвитку для банків, зокрема звітів за стандартами CSRD і SFDR; 7) надання державних грантів, субсидій або пільгових умов для банків, які активно впроваджують ESG-принципи у своїй діяльності; 8) розроблення навчальних програм для працівників банківського сектору, спрямовані на інтеграцію ESG-принципів у бізнес-моделі та проводити інформаційні кампанії серед клієнтів банків щодо переваг зелених фінансів; 9) створення платформи для консультацій з представниками громадянського суспільства, бізнесу та міжнародних організацій щодо питань сталого розвитку банківської системи; 10) проведення публічного моніторингу діяльності банків у сфері сталого розвитку через відповідні державні органи; 11) запровадження механізмів підтримки банків у періоди екологічних та соціальних криз, зокрема шляхом надання додаткового рефінансування на пільгових умовах та розроблення стратегії швидкого реагування на ризики, пов'язані з кліматичними змінами або соціальними конфліктами, які можуть вплинути на стабільність банківської системи; 12) розширення міжнародного співробітництва для залучення технічної допомоги та фінансування у сфері сталого розвитку банківської системи й інтегрування її до глобальних ініціатив сталого фінансування, таких як Принципи відповідального банкінгу (UNEP FI); 13) упровадження

інноваційних технологій для зниження операційних витрат і споживання ресурсів у банківській діяльності, зокрема з використанням блокчейн-технології для прозорого моніторингу сталих інвестицій.

Зауважено, що належно організований адміністративно-правовий механізм забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України має розв'язати проблеми: 1) забезпечення безпеки банківського сектору України; 2) унормування та узгодження норм банківського й воєнного законодавства; 3) споживчої довіри за умов кризових подій та явищ; 4) цифрової трансформації банківського сектору; 5) інтегрування до ринку ЄС.

ВИСНОВКИ

У **висновках** дисертації представлено результати проведеного комплексного аналізу особливостей юридичної природи адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України, обґрунтовано практичні рекомендації щодо оптимізації його функціональності. Основні з них такі:

1. З'ясовано, що за сучасних умов та відповідно до функціональних актів провідним завданням Національного банку України є забезпечення фінансової стабільності, сприяння сталому економічному розвитку для зміцнення потенціалу України. Зауважено, що такий вектор розвитку відповідає міжнародному контексту, проте має свої специфічні особливості в національному. Уточнено, що більшість провідних країн світу орієнтовані на концепцію стабільності й сталого розвитку, пройшовши складний шлях трансформацій, подолавши більшість системно наявних загроз і викликів для функціонування власних фінансових систем. Означене було здійснено в спосіб формування та розвитку захисних механізмів, які через певний проміжок часу стали буденним явищем, що доповнилось низкою забезпечувальних механізмів. В Україні ж система захисних заходів досі є недосконалою, що хоч і створює уявлення стійкості розвитку банківського сектору, проте не характеризується повною мірою такими показниками. Сформульовано висновок про те, що питання адміністративно-правового регулювання забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України є своєчасним і таким, що нині має низку концептуальних протиріч.

2. Визначено, що адміністративно-правовий механізм як один з різновидів державного регулювання сталого розвитку та стабільності банківської системи може виявлятися через різноманітні його форми (охоронну, захисну, забезпечувальну, контрольно-наглядову, управлінську тощо). Запропоновано здійснювати розгляд цього механізму через призму особливостей забезпечувальної форми державного регулювання, проте з урахуванням широкого контексту її змістової інтерпретації, тобто як системи правових, організаційних, нормативних і процедурних заходів, що застосовуються державними органами для забезпечення належного функціонування банківської системи, дотримання законодавчих норм, попередження кризових ситуацій і стимулювання сталого розвитку. Встановлено, що розкриття структури цього адміністративно-правового механізму виключно інструментальним підходом є неповним.

3. Доведено, що безпосередньо мета, завдання та функції адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку й стабільності банківської системи України у жодному спеціалізованому нормативно-правовому акті не визначаються та не конкретизуються. Виявлено, що хоча стабільність банківської системи прямо не зазначена серед цілей сталого розвитку, її досягнення передбачене у контексті глобальних і національних операційних завдань. Адже, мета, завдання та функції адміністративно-правового механізму у своїй сукупності повинні сприяти зниженню фінансових ризиків, адаптації фінансової системи до сучасних викликів та забезпеченню довіри до банків. Їхнє чітке нормативне закріплення створить нормативно-правову та організаційну основу для ефективного функціонування банківського сектору, яка відповідає принципам прозорості, інноваційності, захисту прав споживачів та інтеграції міжнародних стандартів.

4. Виявлено, що адміністративне законодавство в нормативно-правовому масиві адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи відіграє ключову роль, адже: 1) встановлює: порядок реєстрації банківських установ; вимоги до їх діяльності; механізми нагляду й контролю; сприяє створенню умов для прозорості та передбачуваної роботи банків, що є основою їхньої стабільності; 2) забезпечує захист прав клієнтів банківської системи, зокрема вкладників, шляхом: запровадження механізмів компенсації втрат; регулювання відповідальності банків за порушення фінансових зобов'язань; встановлення гарантій безпеки депозитів; 3) здійснює регулювання в кризових ситуаціях: вводяться антикризові заходи; забезпечується реструктуризація проблемних банків; впроваджуються механізми ліквідації неплатоспроможних установ з мінімізацією втрат для економіки; 4) дозволяє інтегрувати принципи сталого розвитку у функціонування банків шляхом: підтримки «зелених» фінансів; впровадження стандартів ESG (екологічна, соціальна та управлінська відповідальність); стимулювання інновацій у фінансових послугах; 5) застосовуючи адміністративний примус, сприяє забезпеченню сталого розвитку та стабільності банківської системи.

5. Констатовано, що система суб'єктів забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України є комплексною і багатогранною, оскільки об'єднує не лише представників публічного управління та адміністрування, а й організації, що здійснюють функції нагляду, контролю, регулювання та підтримки фінансової стабільності. До основних з таких належать Національний банк України, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, інші органи фінансового регулювання та контролю. Так, Національний банк України та його колегіальні органи забезпечують впровадження грошово-кредитної політики, регулюють діяльність банків, забезпечують фінансову стабільність і виконують функцію кредитора останньої інстанції; Фонд гарантування вкладів фізичних осіб забезпечує захист прав вкладників тим самим підтримує довіру до банківської системи через виплати гарантованих компенсацій; державні органи регулювання фінансового сектору (Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів, Державна служба фінансового моніторингу) забезпечують інтеграцію фінансової системи у світові стандарти, протидію відмиванню коштів та виконання зобов'язань перед міжнародними організаціями.

6. Зазначено, що наукова доктрина адміністративного права продовжує розвивати підходи до визначення адміністративно-правових інструментів, які є засобами практичної реалізації управлінських рішень і забезпечення ефективного публічного управління. Попри різноманітність теоретичних позицій, ключовим залишається розуміння інструментів публічного управління як комплексу правових засобів, методів і прийомів, що регулюють діяльність публічної адміністрації для досягнення визначених цілей. Водночас паралельно розвивається теорія інструментарію діяльності публічної адміністрації та адміністративно-правових інструментів досягнення визначених пріоритетів. Зауважено, що в контексті порушених питань адміністративно-правові інструменти доречніше розглядати під кутом зору подвійного змісту.

7. Обґрунтовано, що адміністративні процедури забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України є невід'ємним елементом відповідного адміністративно-правового механізму, адже це гарант того, що регулятивні й організаційні правовідносини його складу є структурованими, регламентованими та передбачуваними у розвитку, а також збалансованими в контексті ідейно-концепційного змісту, який забезпечує баланс між економічною доцільністю та захистом інтересів усіх учасників фінансово-правових відносин банківської системи України.

8. Зауважено, що контроль охоплює перевірку екологічної (зменшення впливу на довкілля), соціальної (права людини, соціальна відповідальність) та управлінської (прозорість, підзвітність) складових діяльності банків. Акцентовано на профілактичному підході, який спрямований на виявлення ризиків, пов'язаних із кліматичними змінами, соціальною нестабільністю або неналежним управлінням, із метою їх попередження. Доведено, що використання технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн або великі дані, для автоматизації процесів контролю забезпечують прозорість моніторингу сталих ініціатив.

9. Доведено, що євроінтеграційні процеси є одним з основних чинників динамічності вітчизняного законодавства, що пов'язано як з імплементацією положень європейських та міжнародних актів, так і корегуванням прийнятих норм через виявлені прогалини або невідповідності в процесі їх практичного застосування (у тому числі з боку уповноважених європейських інституцій). Обґрунтовано, що сучасний стан реалізації адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України демонструє значні позитивні результати, однак досі не може вбачатись таким, що є достатньо функціональним. Визначено комплекс заходів (наприклад, упровадження обов'язкових стандартів звітності щодо сталого розвитку, стимулювання «зеленого» фінансування, посилення контролю за ESG-факторами, створення платформ для міжнародної співпраці), які мають оптимізувати його зміст, тим самим підвищити безпеку банківського сектору, зміцнити споживчу довіру й наблизити інтеграцію України до глобальних ініціатив сталого фінансування.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Тимофіїв О. С. Поняття та сутність сталого розвитку та стабільності банківської системи України. *Право та державне управління*. 2024. № 2. С. 393–398.
2. Тимофіїв О. С. Особливості державного регулювання сталого розвитку та стабільності банківської системи. *KELM*. 2024. № 3(63). С. 230–234 (Республіка Польща).
3. Тимофіїв О. С. Мета, завдання та функції адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи. *Держава та регіони*. Серія: Право. 2024. № 3(85). С. 132–138.
4. Тимофіїв О. С. Адміністративно-правовий механізм як один із різновидом державного регулювання сталого розвитку та стабільності банківської системи: поняття та особливості. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2024. Вип. 4. С. 194–200.
5. Тимофіїв О. С. Нормативно-правовий масив адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України та місце в ньому адміністративного законодавства. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2024. Вип. 5. С. 177–181.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Тимофіїв О. С. Статус суб'єктів забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України. *Інноваційні підходи до реформування сучасного законодавства: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 20–21 квіт. 2023 р.)*. Київ: Наук.-дослід. ін-т публіч. права, 2023. С. 44–46.
7. Тимофіїв О. С. Правовий статус національного банку України як основного суб'єкта забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи. *Реформування українського законодавства: проблемні питання та шляхи їх вирішення: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7–8 лют. 2024 р.)*. Київ: Наук.-дослід. ін-т публіч. права, 2024. С. 71–73.
8. Тимофіїв О. С. Адміністративно-правове регулювання сталого розвитку та стабільності банківської системи. *Актуальні проблеми імплементації наукових досягнень у практичну діяльність: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 4–5 черв. 2024 р.)*. Київ: Наук.-дослід. ін-т публіч. права, 2024. С. 98–100.

АНОТАЦІЯ

Тимофіїв О. С. Адміністративно-правовий механізм забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2025.

У дисертаційному дослідженні визначено зміст і сутність адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України. Доведено, що адміністративно-правовий механізм забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України має сприяти

зниженню фінансових ризиків, адаптації фінансової системи до сучасних викликів і забезпеченню споживчої довіри до банків. Він покликаний створити та підтримувати в актуальному стані нормативно-правову й організаційну основу для ефективного функціонування банківського сектору, яка відповідає принципам прозорості, доступності, інноваційності, захисту прав споживачів та інтеграції міжнародних стандартів. Визначено тривекторну систему способів удосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України, яка передбачає: 1) посилення факторів стійкості (підвищення ефективності чинного законодавства, створення ефективних механізмів участі приватного сектору в процедурах розробки й реалізації програм розвитку банківського сектору, оптимізації координаційних процедур і впровадження нових передових практик запобігання ризикам кібербезпеки банківського сектору тощо); 2) оптимізацію інституційного компонента щодо окремих питань діяльності Національного банку України (впровадження ефективних інструментів протидії ризикам банківського сектору); 3) інтегрування до ринку ЄС (удосконалення ризик-орієнтованого підходу, розвиток фінансової інклюзії, підвищення фінансової грамотності населення тощо).

Ключові слова: адміністративно-правовий механізм, банківська система, банківські послуги, Національний банк, сталий розвиток, управління ризиками, фінансова стабільність.

SUMMARY

Timofiyev, O. Administrative and Legal Mechanism for Ensuring Sustainable Development and Stability of Banking System of Ukraine. – *Qualification scientific work on the rights of the manuscript.*

The thesis for obtaining a scientific degree of Candidate of Juridical Science in speciality 12.00.07 «Administrative Law and Procedure; Financial Law; Information Law». – Scientific Institute of Public Law, Scientific Institute of Public Law. Kyiv, 2025.

The thesis defines, reveals, clarifies and revises the content and essence of the administrative and legal mechanism for ensuring sustainable development and stability of the banking system of Ukraine.

Sustainable development and stability of the banking system is proposed to be understood as an organised space for the functioning of the banking services market and its regulatory environment, characterised by a balance between environmental, economic and social factors, which ensures the balance, adaptability and sustainability of banking institutions and the mechanisms for exercising their functions, their ability to respond promptly to the impact of external and internal threats to economic security, as well as the quality, availability of banking products that meet the needs of the consumer.

It is proved that the administrative and legal mechanism for ensuring sustainable development and stability of the banking system of Ukraine should help reduce financial risks, adapt the financial system to modern challenges and ensure consumer confidence in banks. It is designed to create and maintain an up-to-date regulatory and organisational framework for the effective functioning of the banking sector, which meets the principles of transparency, accessibility, innovation, consumer protection and integration of international standards.

A three-vector system of ways to improve the administrative and legal mechanism for ensuring sustainable development and stability of the banking system of Ukraine is defined to include: 1) strengthening the sustainability factors (improving the effectiveness of the current legislation, creating effective mechanisms for private sector participation in the procedures for developing and implementing banking sector development programmes, optimising coordination procedures and introducing new best practices for preventing cybersecurity risks in the banking sector, etc;) 2) optimising the institutional component in relation to certain issues of the activities of the National Bank of Ukraine (introduction of effective instruments to counteract risks in the banking sector); 3) integrating into the EU market (improving the risk-based approach, developing financial inclusion, increasing financial literacy, etc.)

Keywords: administrative and legal mechanism, banking services, banking system, financial stability, National Bank, risk management, sustainable development.